Hadis

Hadisin Bize Ulaşması Açısından	Hadisin Müntehası Açısından	Kabul ve Red Açısından
1. Mütevatir	1. Kudsi	1. Sahih
2. Âhâd	2. Merfu	2. Hasen
a. Meşhur	3. Mevkuf	3. Zayıf
b. Aziz	4. Maktu	4. Mevzu
c. Garib/Ferd		

Yargılar: Doğru/Yanlış

1. Mütevatir – Kudsi +
2. Mütevatir – Mevzu -
3. Mütevatir – Sahih -
4. Meşhur – Sahih +
5. Meşhur – Kudsi – Mevzu +
6. Aziz – Mevkuf - Sahih +
7. Garib – Kudsi – Sahih +
8. Meşhur – Maktu – Hasen +

Not: Müsned Hadis=Merfu Muttasıl Hadis demektir

Mütevatir: Yalan üzere birleşmeleri mümkün olmayan bir cemaatin bizlere ulaştırdığı hadislerdir.

1- **Lafzi Mütevatir:** Bütün rivayetlerinde lafızları aynı olan mütevatir hadislere denir.
2- **Manen Mütevatir**: Aynı anlamdaki bilgilerin farklı lafızlarla rivayet edilmesine manevi mütevatir denir.

Ahad Haber: Tevatür derecesine ulaşmamış hadislerdir. Üç Kısımdır;

1- **Meşhur:** Her tabakasında üç veya daha fazla kişinin tevatür haddine ulaşmadan bize aktardıkları hadislerdir
2- **Aziz:** Senedin bütün tabakalarında ravi sayısı ikinin altına düşmediği hadistir

3- **Garib**: Senedin bir tabakasında veya bütün tabakalarında ravisi tek kalan hadistir.

Sahih Hadis: Adalet ve zabt sahibi ravilerin muttasıl senedle rivayet ettikleri şazz ve muallel olmayan hadistir.

1- **Sahih lizatihi:** Sahih hadis, Sıhhat şartlarının tümüne en üst seviyede sahip ise, ona sahih lizatihi denir. Sıhhat şartları ki; **İŞİAZ**
   - **a-** İttisal
   - **b-** Şazzdan beri olması
   - **c-** İllet olmaması
   - **d-** Adaletu'r-ravi
   - **e-** Zabtu'r-ravi

2- **Sahihi ligayrihi:** Aslında hasen hadisten olduğu halde, kendisini sahih derecesine çıkaracak başka bir rivayet bulunan hadislere sahihi ligayrihi denir.

Hadisun sahihun; sıhhat şartlarının tamamının bulunduğu hadis

Hadisun sahihu'l-isnad; yukarıda sayılan ittisal, adalet ve zabt şartlarıyla var olmasıyla beraber metinle alakalı bir bilgi yoksa (yani şazz veya illet olup olmadığıyla alakalı) böyle hadise denir.

Esahhu ma fihil bab; hadis kitaplarında babların içindeki hadislerin en sahihi demektir. Bu hadisin sahih olduğunu göstermek için değildir.

Esahhul esanid; tercihi gerektiren adâlet, zabt ve sair sıfatlar yönünden râvileri en yüksek derecede olan bir hadîs. Alimlere göre farklılık arz etmiştir.

Sahih Hadisin Dereceleri;

1- Buhârî ve Müslim'in müştereken kitaplarına aldıkları hadisler bunlara "müttefakun aleyh" denir.
2- Buhârî'nin yalnız başına rivâyet ettiği hadisler;
3- Müslim'in yalnız başına rivâyet ettiği hadisler;
4- Her ikisinin de şartlarına uymakla beraber Buhârî ve Müslim'in kitaplarına almadıkları hadisler;
5- Buhârî'nin şartlarına uymakla beraber kitabına almadığı hadisler;
6- Müslim'in şartlarına uyduğu halde kitabına almadığı hadisler;
7- Her ikisinin de şartlarına uymamakla beraber, diğer hadis imamlarına göre sahîh olan hadisler.

Hasen Hadis: Zabtı biraz gevşek olan adil ravilerin muttasıl senetle rivayet ettikleri şazz ve muallel olmayan hadistir.

Sahih hadisle arasındaki tek fark; ravinin zabt niteliğinin mükemmel olmamasıdır.

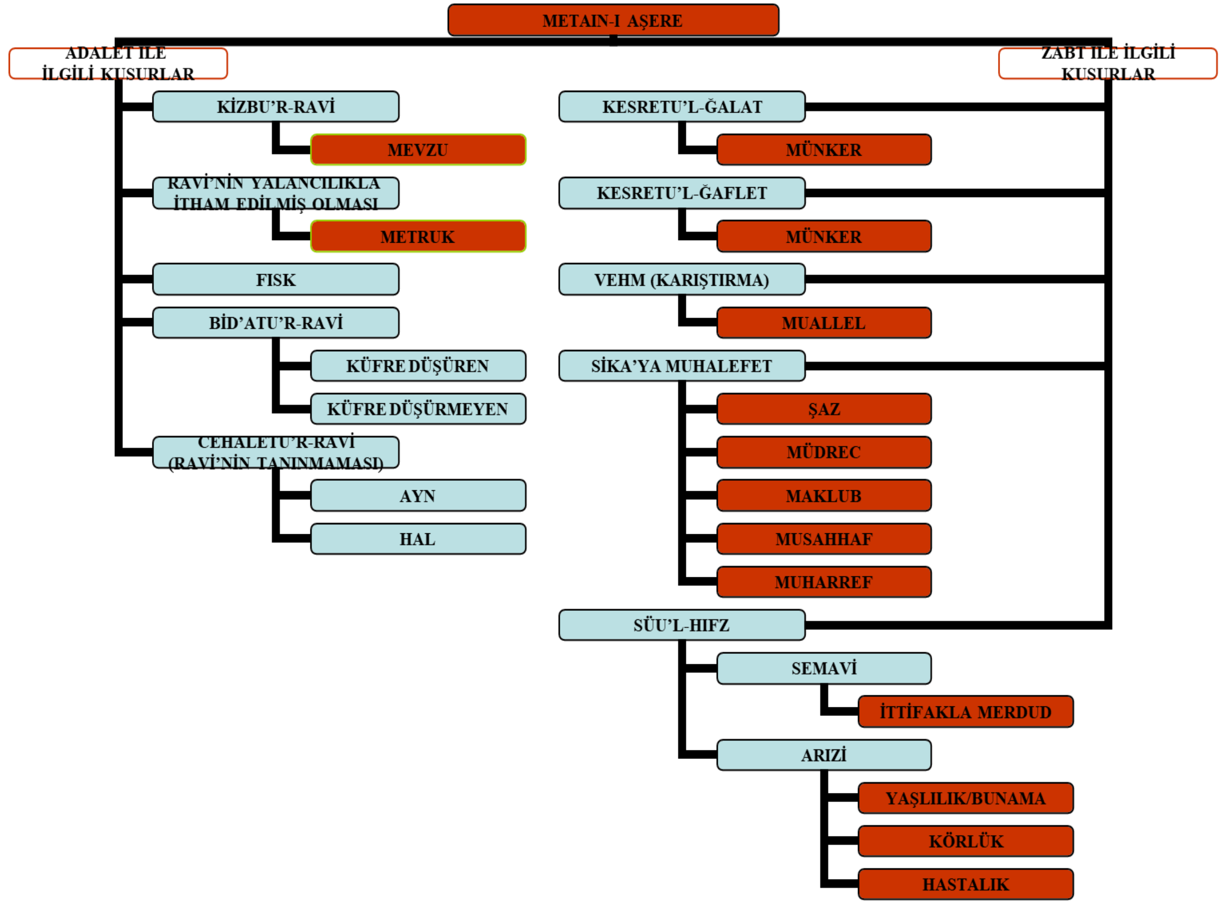
1- **Hasen lizatihi:** Hasen hadis dediğimizde aklımıza hasen li zatihi gelir ve bu hadis kendisini destekleyen başka bir hadis sebebiyle sahih ligayrihi seviyesine çıkabilir.
2- **Hasen ligayrihi:** Aslında zayıf olup, başka senedlerle rivayet edilerek (mütabi ve şahid yoluyla) hasen derecesine çıkan hadislerdir.

İlk defa Tırmizi'nin kullandığı **Hasenun Sahihun** hakkında iki görüş vardır;

1- Hadis iki isnadla rivayet edilmiş olup, birine göre sahih diğerine göre hasen derecesindedir. Bu tür rivayet sahih hadisten daha üstündür. (makbul görüş)
2- Hadisin bir isnadı olmakla birlikte ravilerle alakalalı hususta tereddüt vardır. Kimilerine göre ravi en üst sıfatları taşımakta, kimilerine göre de en üst sıfatları taşımamaktadır. Bu, sahih hadisten altta bir konumdadır.

Rivâyetü'l-hadîs: Resûl-i Ekrem'in söz ve fiillerinin zabtı, rivayeti ve nakliyle ilgilidir

Dirâyetü'l-hadîs: Rivayetin hakikati, şartları, çeşitleri ve hükümleri, râvinin halleri ve taşıması gerekli şartları, merviyyâtın nevileri ve ilgili meseleleri konu edinir.

Hz. Ali ve Ebu Hureyre

Ebu Hafsa = Mechulul Hal - Mestur

Şube ve İmam Malik

Hz. Ali

Hüve, racül , imraetün, = Mechulul Ayn - Mübhem

İmam Malik

Zayıf Hadisin Kısımları

İnkita Sebebiyle	Ravideki cerh sebebiyle
Mürsel	Mevzu
Munkatı	Metruk
Mu'dal	Münker
Muallak	Muallel
Müdelles	Müdrec
	Maklub
	Muzdarib
	Şaz
	Musahhaf
	Muharref

İnkita Sebebiyle Zayıf Olan Hadisler:

1- **Mürsel:** Tabii'nin Sahabiyi atlayarak Hz. Peygambere izafe ettiği hadistir.
   Sahabe Mürseli; Sahabenin sahabeyi atlayarak Hz. Peygambere izafe ettiği hadistir ki, delil olarak kabul edilir.
   Mürselin hükmü ile alakalı üç görüş vardır;
   - Delil olmaz (cumhur)
   - Sikanın mürseli delil olur (Hanefi ve Malikiler)
   - O hadis başka bir hadisle desteklenir veya sahabe ve ilim ehli onunda amel etmişse delil olur.
2- **Munkatı'**: Senedin herhangi bir yerinden bir ravinin düşürülmesi veya peşpeşe olmamak kaydıyla, birden fazla ravinin düşürüldüğü hadistir.
3- **Mudal**: senedin herhangi bir yerinden peşpeşe iki veya daha çok ravinin düştüğü hadistir.

Muvatta'da zikridilen "belagani" hadisleri mudal hadistir. Ancak 61 hadisin 57 tanesinin başka tariklerden müsned olduğu tesbit edilmiştir.

4- **Müdelles**: Bir kusuru veya ekseriya hoş görülmeyen bir özelliği gizlenerek onun bulunmadığını zannettirecek şekilde rivayet edilmiş olan hadîs demektir. **Hadisi bu şekilde rivayet etmeye ise tedlîs denir**.

   a- **Tedlisu'l isnad;** ravinin asırdaşı olan ama görüşmediği, ya da görüştüğü halde kendisinden işitmediği bir hadisi işitmiş gibi rivayet etmesidir. Ravinin şeyhini, ya da şeyhinin şeyhini, zayıf olmasından ötürü isnattan düşürüp sadece sikalardan rivayet etme süsünün verilmesine **tedlisu't-tesviye** denir.

   Hükmü; (üç görüş)

   - Tedlisi öğrenilen kişi cerh edilir ve rivayeti kabul edilmez.
   - Kabul edilir
   - Tedlis yaptığı rivayetler reddedilir, diğerleri de kabul edilir.

   b- **Tedlisu'ş-şuyuh;** ravinin hocasının zayıflığını göstermemek için, hocasını bilinmeyen bir isim, sıfat veya künye ile zikretmesidir. Bu diğer tedlis çeşidine göre daha hafiftir. Hadis alimleri nazarında bu tedlisi yapmak mekruhtur.

5- **Muallak:** Senedin evvelinde bir veya birçok ravinin peşpeşe düştüğü hadistir.

Bu tarz hadislere Buhari'nin sahihinde çokça rastlanır. İmam'ın böyle yapması ihtisar ve tekrar babındandır. Zira Buhari'nin bu rivayetlerinin pek çoğu kitabının diğer yerlerinde muttasıl olarak da zikredilmiştir. قال, روى , امر , ذكر فلان şeklinde cezm edatlarıyla zikrettiği hadisler sahih hükmünde görülmüştür. Zira Buhari ancak izafe ettiği şahıstan sahih olursa böylesine katiyet ifadelerini kullanmayı caiz görür.

Ravideki Cerh Sebebiyle Zayıf Olan Hadisler

1- **Metruk:** Yalancı veya yalanla itham edilmiş, **galat-ı fâhiş, gafleti çok ve fıskı zâhir** olan kimselerin hadîsleri **metruk** adını alır. Zayıf hadislerin en alt mertebesidir. **Matruh:** Rivayetinde hadislerde yalancılıkla itham edilen bir ravinin infirad ettiği hadistir. Matruh hadisin metruk hadis olduğu da çoğunlukla söylenmiştir.

2- **Münker:** Zayıf bir ravinin sika bir raviye muhalefet ederek rivayet ettiği hadistir. Sika ravinin rivayetine **"maruf"** denir.

3- **Muallel:** Görünürde sahih olmakla beraber, bu sıhhati yok edebilecek gizli bir illet taşıyan hadislere muallel hadis denir. Senette, metinde veya her ikisinde birden olur. En fazla senette meydana geldiği için İnkıta sebebiyle zayıf olan hadisler kısmında zikredilmiştir. Senette illet mesela; mürsel veya munkatı hadisi Mevsul olarak rivayet etmek, Mevsul olanı mürsel olarak rivayet etmek gibidir.

4- **Müdrec:** Hadisten olmayan bir kelamın, hadise bitişik olarak zikredilmesine idrac, böyle bir uygulamaya uğramış hadise müdrec denir. İki nevidir;

    1- Metinde idrac; ravinin hadis metnine bir şey eklemesidir. Bu ekleme bazen başına bazen ortasına bazen de sonuna olur.

    2- Senette idrac; ravinin senede olmayan birşey eklemesidir. Bu da üç şekilde;

    - İki senetli iki metni senetlerden biriyle rivayet etmekle,
    - İhtilaflı bir hadisi, ihtilafına değinmeden ittifak varmış gibi bir senetle rivayet etmekle,
    - İsnadında eksiklik olan bir hadisi başka isnattan tamamlayarak her iki senetten biriyle rivayet etmekle olur.

5- **Maklub:** Ravilerden birinin metindeki bir lafızda veya isnâddaki bir şahsın isminde yer değişikliği yapması veya da iki metnin senedini değiştirmesi suretiyle rivayet edilen hadîse maklûb denir. Bu tariften anlaşılacağı üzere kalb, isnâdda olduğu gibi metinde de olur.

    Bazı raviler hadislerini rivayet ederken garip süsü vererek insanların ona rağbetini arttırmak için kalb yaparlar. Bu çeşit muhaddislerin ittifakıyla caiz değildir

    Eğer kalb raviden gaflet ve unutkanlıkla sadır olursa bu onun zayıflığını gerektirir.

    Maklûb hadîsin zayıf olmasının sebebi, ondaki takdim, tehîr ve bir şeyin diğeri ile değiştirilmesi suretiyle meydana gelen zabt noksanlığıdır

6- **Muzdarib:** iki hadisin ravilerinin birbirine tercih edilmesinin mümkün olmamasıyla beraber bu iki hadisin arasında da cem ve telif imkanının bulunmadığı hadislere denir.

7- **Şazz:** Makbul bir râvînin kendinden daha makbul olan bir râvîye muhalif olarak rivayet ettiği hadîstir. Kendisinden daha makbul olan ravinin rivayetine de **“mahfuz”** denir.

8- **Musahhaf:** Yazılışı aynı olmakla beraber noktaların değişmesiyle meydana gelen harf değişikliğine musahhaf denir.

9- **Muharref:** Şekille alakalı yani harekeyle alakalı değişikliğe muharref denir.

Mutabi yoluyla bilinen bu hadisler zayıf hükmündedir. Hasen ligayrihi seviyesine çıkabilirler.

10- **Müselsel:** Ravilerin veya rivayetin şekil ve durumları, baştan sona kadar aynı şekilde rivayet edilen hadislerdir. Bir çok çeşidi vardır.

Hadis Kitaplarının Türleri

